

V prvih mesecih »svobode« leta 1945 so se torej za napredek rdeče revolucije v realsocializmu tudi v Ormožu opravljali tihi pogrebi brez prisotnega spremstva žalujočih svojcev. Pokopavala so se otroška trupelca zaprtih otrok iz gradu, ti otroci pa so bili nasilno odvzeti staršem v konc. lagerju OZNE v Strnišču oziroma dobesedno skriti očem mednarodne humanitarne inšpekcije v matičnem taborišču. Kljub skrivanju otrok, hitrim odpustom zapornikov, boljše hrane, beljenja taborišča in drugega lepšanja tega zloglasnega taborišča je humanitarna komisija zahtevala takojšnjo zaprtje (tudi) tega revanšističnega konc. lagerja.

Doživljanj oziroma preživetja, bodisi v matičnem lagerju v Strnišču bodisi v Ormožu so se preživeli otroci – danes starci, spominjali toliko, kolikor jim je še ostalo otroškega spomina in kakor so to tragedijo videli skozi lastne otroške oči in še skozi piramido komunističnega obdobja v poznejših letih, vse do današnjih dni, ko o zločinskem komunizmu lahko kaj rečejo in tudi kje kaj preberejo.

Ivan Tušek¹

SONDIRANJE NA RIMSKI VILI RUSTICI V PAVLOVCIH PRI ORMOŽU

V mesecih maju in juniju leta 2007 je bilo treba opraviti arheološko sondiranje v bližini že leta 1967 delno izkopane in dokumentirane podeželske rimske ville rustice v Pavlovcih pri Ormožu (**ESD 6053**). Sondiranje je bilo potrebno zaradi prevolitve trase in elektrifikacije železniške proge Pragersko – Hodoš v neposredno bližino arheološkega najdišča.

Elektrifikacija in rekonstrukcija s prevolitvijo železniške proge bo potekala zahodno od današnje trase in v bližini že dokumentirane ville rustice v Pavlovcih pri Ormožu. Za potrebe izdaje kulturnovarstvenih pogojev investitorju pri gradbenih posegih v zemeljske plasti je strokovna ekipa ZVKDS OE Maribor opravila sondiranje, katerega rezultati bodo tudi osnova za zaščito še nepopolno raziskanega arheološkega spomenika. Sondiranje bo tako določilo tudi še nedefinirano velikost rimskega objekta, kar bo osnova za prihodnje arheološke raziskave in morebitne druge gradbene posege v območje spomenika, kakor je načrtovana gradnja cestnega nadvoza čez železnico.

Arheološko sondiranje je bilo izvedeno na njivskih in travniških površinah s parc. št.: 153/1 in 166/1, obe k. o. Pavlovci. Izkopanih je bilo 5 sond različnih dolžin, širokih 2 m in globokih od 30 cm v sondah 2 in 5 z rimsko kulturno plastjo, pa do 50 cm v ostalih sondah, kjer so na tej globini že sterilne plasti rumene ilovice in drobnega gramoza.

V zahodnem delu sonde 2 je bil dokumentiran temelj zidu, ki je bil zidan iz neobdelanih apnenčastih kamnov, vezanih z apneno malto, vmes pa je bil vzidan tudi kakšen odlomek opeke.

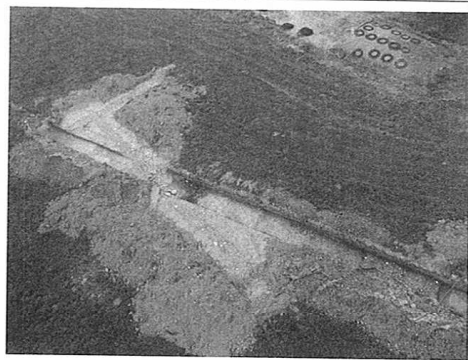
¹ Ivan Tušek, univ. dipl. arheolog, konservatorski svetnik, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Maribor, Slomškov trg 6, 2000 Maribor.

Zahodni del sonde 2 s temeljem rimskega zidu ob katerem je ležala bronasta oljenka. Pavlovci 2007. Foto: Ivan Tušek.

Od ostalih temeljev so bile ohranjene le še sledi (apnena malta, odlomki apnenčastih neobdelanih kamnov in opeke) v ilovnati osnovi. Ostanke temeljev je bilo mogoče navezati na temelje rimskega objekta, ki so bili dokumentirani že v letu 1967, ko je izkopavanja vodila Zorka Šubic, arheologinja in kustodinja Pokrajinskega muzeja Ptuj.

Sondi proti vzhodu je bila na večji površini odkrita do 10 cm debela plast opečne ruševine, predvsem polomljenih tegul in imbreksov, kar je nedvomno ostanek strešne kritine na kakšnem pomožnem gospodarskem objektu. V razširitvi sonde 2 na skrajnem vzhodnem delu pa je bila dokumentirana slabo ohranjena osnova zidu, lahko je ostanek ograje, ki je omejevala dvoriščni prostor rimskega objekta.

Vzhodni del sonde 2 s sledmi temeljev ograje rimske vile. Pavlovci 2007. Foto: Ivan Tušek.

V kulturni plasti nad in med temelji zidov je bilo veliko odlomkov različnega domačega kuhinjskega posodja, med katerimi prevladujejo dokaj grobo izdelani sivo in rjavo žgani lonci z metličastim ornamentom ali brez njega, odlomki navadnih nizkih krožnikov in skodel, vrčev, odlomek meljnice, pa tudi nekaj odlomkov zeleno glaziranega krožnika in večje amfore. Večina posodja je bila rjavo, sivo in črno žgana, glina pa je bila močno mešana s kremenčevim peskom, ponekod pa tudi z zdrobljeno sljudo. Zunanja površina večine odlomkov, posebno sivo žganih posod, je močno luknjičasta.

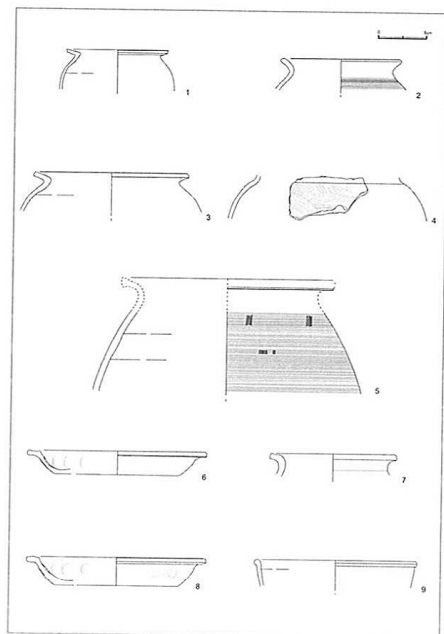
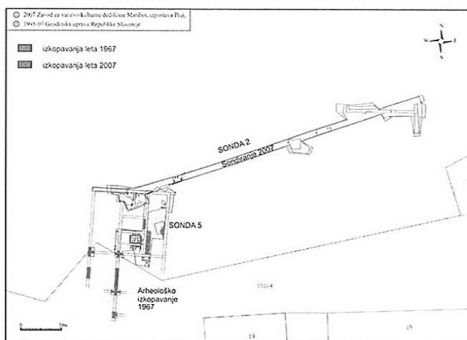

Tabela: Pavlovci 2007 - Odlomki rimske keramike iz naselbinske plasti. Risala: Maja Janežič. Računalniška obdelava: Danilo Cvetko.

Poleg bronastega novca z napisom in likom *SEVERINE AVG(ustae)* na aversu, žene cesarja Avrelijana (270–275), je bila ob edinem ohranjenem kamnitem temelju najdena večja, lepo ohranjena bronasta oljenka.

Rimska bronasta oljenka. Pavlovci 2007. Foto: Danilo Cvetko.

Tlorisna zasnova sonde 2/2007 v navezavi na arheološka izkopavanja leta 1967. Pavlovci 2007. Računalniška obdelava: Duško Belič in Danilo Cvetko.

Ključne besede

Rimska villa rustica, odlomki rimskega posodja, tegule, rimski novci, bronasta oljenka.

Literatura

- Stanko Pahič: *K poteku rimskih cest med Ptujem in Središčem*, Arheološki vestnik 15–16, Ljubljana, 1964–65, str. 315 ss.
- Zorka Šubic: *Antična stavba v Pavlovcih pri Ormožu*, Zbornik: *Ormož skozi stoletja I*, Založba Obzorja Maribor, 1973, str. 32 ss.

Na zgornjem delu ima v reliefu izdelano gledališko masko z bujnimi lasnimi kodri. Na dnu okroglo razširjene noge so vidne sledi podlage – lesa.

Najdbe rimske opeke in odlomkov keramike na tem prostoru so bile znane že pred vojno in sodijo skupaj z novcem *KLAVDIJA II. GOTSKEGA* (268–270) in z izkopanim gradivom iz leta 1967 pa tudi z rimskimi ostalinami iz leta 2007 v čas konca 2. do druge polovice 3. stoletja. Takšno villo rustico lahko uvrstimo med podeželske objekte tedanje dobe, ki so bili odmaknjeni od večjih urbanih središč, kot je bil Petovijo. Rimski objekt s hipokaustom v prostorih leži ob glavni rimski prometnici Petovijo – Savarija, to je v panonski svet, kar nedvomno dokazuje prodiranje rimske kolonizacije v notranjost podeželja.

Povzetek

Zaradi elektrifikacije in prestavitve trase železniške proge Ormož – Ljutomer je bilo v letu 2007 opravljeno arheološko zaščitno sondiranje na prostoru ostalin rimske ville rustice, ki so bile odkrite z arheološkimi deli na parc. št. 153/1 k.o. Pavlovci že leta 1967. Izkopanih je bilo pet sond različnih dolžin, širokih 2 m in globokih 30 – 50 cm.

Rimska kulturna plast z arhitekturnimi ostalinami, s polomljeno rimsko opeko in z odlomki različnega rimskega kuhinjskega posodja je bila le v sondah 2 in 5 (slika 5). V ostalih sondah je bila pod travniško površino le plast naplavljene sive mivke in gramoza različnih debelin.

Ob ostankih temelja rimskega objekta smo ob bronastem novcu Severine, žene cesarja Avrelijana (270–275), našli še lepo ohranjeno bronasto oljenko z reliefno upodobitvijo gledališke maske na pokrovu.

V sondi na njivi s parc. št. 166/1 k.o. Pavlovci ni bilo odkritih nobenih kulturnih ostalin. Če sodimo po ostalinah, izkopanih v letih 1967 (kustosinja PM Ptuj Zorka Šubic) in 2007 (konservator ZVKDS Maribor), se ostaline rimskega objekta časovno opredelijo v konec drugega in v drugo polovico 3. stoletja.